

Doanh nghiệp trước “luật chơi” mới: Chủ động thích nghi nhưng vẫn đối mặt lực cản thể chế

06:05 06/02/2026

Bước sang năm 2026, môi trường pháp lý kinh doanh tại Việt Nam đang chứng kiến những thay đổi nhanh và mạnh chưa từng có. Hàng loạt chính sách mới được ban hành, nhiều văn bản có hiệu lực ngay khi ký, buộc doanh nghiệp phải thích ứng nhanh hơn để tránh bị động. Tuy nhiên, trong bối cảnh hệ thống pháp luật còn chưa hoàn thiện và việc tổ chức thực thi thiếu đồng bộ, không ít doanh nghiệp vẫn lo ngại rủi ro phát sinh trong quá trình tuân thủ.

Thực tế này thể hiện khá rõ qua những vướng mắc xoay quanh Nghị định 46/2026/NĐ-CP, ban hành ngày 26/1/2026 và có hiệu lực ngay lập tức. Các doanh nghiệp trong lĩnh vực nông sản, thực phẩm phản ánh rằng nhiều quy định mới chưa có hướng dẫn cụ thể, gây ách tắc trong thông quan và làm gián đoạn hoạt động xuất nhập khẩu. Trước tình hình đó, ngay đầu tháng 1/2026, Bộ Nông nghiệp và Môi trường đã phải báo cáo Thủ tướng Chính phủ, đồng thời kiến nghị giao Bộ Y tế chủ trì phối hợp các bộ, ngành rà soát, sửa đổi nhanh nghị định này nhằm bảo đảm tính khả thi.

Các DN Nhật tại Việt Nam vẫn còn e ngại phải đối mặt là hệ thống pháp luật chưa hoàn thiện và vận hành thiếu minh bạch.

Việc một nghị định vừa ban hành đã phải đề xuất sửa đổi cho thấy cả doanh nghiệp lẫn cơ quan quản lý đều rơi vào trạng thái bị động. Đây không chỉ là câu chuyện riêng của Nghị định 46, mà còn là bài học lớn trong quá trình xây dựng chính sách, khi tốc độ ban hành nhanh nhưng khâu chuẩn bị, tham vấn và hướng dẫn thực thi chưa theo kịp, vô hình trung tạo thêm rào cản cho sản xuất, kinh doanh.

Dẫu vậy, ở góc nhìn khác, những thay đổi này cũng đặt ra yêu cầu mới đối với doanh nghiệp. Theo ông Đậu Anh Tuấn, Phó Tổng Thư ký, Trưởng Ban Pháp chế Liên đoàn Thương mại và Công nghiệp Việt Nam (VCCI), năm 2026 sẽ là giai đoạn đầy thách thức khi môi trường pháp lý kinh doanh trở nên chặt chẽ và phức tạp hơn. Các luật về đầu tư, thuế, công nghệ, thương mại điện tử, dữ liệu và bảo vệ dữ liệu cá nhân... sẽ buộc doanh nghiệp phải nâng cao năng lực tuân thủ, nếu không muốn đối mặt với rủi ro pháp lý.

Đặc biệt, chuyển đổi xanh tiếp tục là trục chính của chính sách phát triển. Từ năm 2026, việc phân bổ hạn ngạch phát thải khí nhà kính chính thức được triển khai theo Nghị định 119/2025. Song song đó là cơ chế công nhận tín chỉ carbon, hình thành sàn giao dịch carbon vận hành thử nghiệm và tiến tới chính thức, biến tín chỉ carbon thành một loại hàng hóa có thể mua bán. Ngoài ra, các chính sách hỗ trợ tài chính cho dự án xanh, kinh tế tuần hoàn, trong đó có hỗ trợ lãi suất, cũng đang được thúc đẩy.

Ở chiều ngược lại, doanh nghiệp cũng nhìn nhận rằng không phải chính sách nào có hiệu lực ngay cũng gây bất lợi. Theo ông Nguyễn Ngọc Tuấn, Phó Chủ tịch Hội Xuất nhập khẩu Đồng Nai, nhiều quy định mới về thuế hay hỗ trợ doanh nghiệp nhỏ và vừa đã mang lại lợi ích rõ rệt, như ưu đãi thuế thu nhập doanh nghiệp hoặc miễn thuế cho doanh nghiệp mới thành lập. Tuy nhiên, ông cho rằng vẫn tồn tại những “chi tiết kỹ thuật” trong một số nghị định, thông tư khiến doanh nghiệp lúng túng khi áp dụng.

Những lo ngại này cũng được phản ánh từ cộng đồng doanh nghiệp nước ngoài. Khảo sát năm 2025 của Tổ chức Xúc tiến thương mại Nhật Bản (Jetro) cho thấy, doanh nghiệp Nhật tại Việt Nam đánh giá rủi ro từ thủ tục hành chính phức tạp và hệ thống pháp luật vận hành thiếu minh bạch ở mức cao hơn đáng kể so với mặt bằng ASEAN. Sự khác biệt trong cách diễn giải và áp dụng pháp luật giữa các địa phương tiếp tục là điểm nghẽn lớn.

Từ thực tiễn đó, có thể thấy để tránh bị động, doanh nghiệp buộc phải chủ động nắm bắt và thích ứng sớm với chính sách mới. Nhưng song song, trách nhiệm của cơ quan quản lý là không nhỏ, khi cần sớm hoàn thiện thể chế, tăng tính minh bạch và thống nhất trong thực thi, để môi trường pháp lý thực sự trở thành bệ đỡ thay vì rào cản cho doanh nghiệp.

Nam Sơn (t/h)